

Bruselj, 29. november 2021
(OR. en)

14484/21

**Medinstitucionalna zadeva:
2021/0255(NLE)**

**EDUC 398
JEUN 148
SOC 705
RECH 544
DIGIT 176**

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Št. predh. dok.:	13621/21
Zadeva:	PRIPOROČILO SVETA o pristopih kombiniranega učenja za visokokakovostno in vključujoče primarno in sekundarno izobraževanje

V prilogi vam pošiljamo Priporočilo Sveta o pristopih kombiniranega učenja za visokokakovostno in vključujoče primarno in sekundarno izobraževanje, ki ga je Svet (izobraževanje, mladina, kultura in šport) sprejel na zasedanju 29. in 30. novembra 2021.

**PRIPOROČILO SVETA o pristopih kombiniranega učenja za visokokakovostno in
vključujoče primarno in sekundarno izobraževanje**

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti členov 165 in 166 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

OB UPOŠTEVANJU NASLEDNJEGA:

1. Pandemija COVID-19 je vplivala na sisteme izobraževanja in usposabljanja po celem svetu in v vsej Uniji ter jih izpostavila pritisku povsem brez primere. Družbene omejitve so bistveno spremenile poučevanje in učenje ter komunikacijo in sodelovanje v okviru skupnosti za izobraževanje in usposabljanje¹. Vplivale so na učence in dijake, njihove družine, učitelje, mentorje in vodstva institucij, pa tudi na strokovnjake iz skupnosti, ki zagotavljajo podporo izobraževanju, kot so socialni delavci, psihologi, drugi strokovni svetovalci, zdravstveni delavci in izobraževalci na področju kulture. Državam članicam je uspelo hitro mobilizirati rešitve in podporo za učenje na daljavo, pogosto z uporabo digitalnih tehnologij. Pridobljena so bila koristna spoznanja o novih možnostih za izobraževanje in usposabljanje, vključno z znatnim povečanjem digitalnih znanj, spretnosti in in kompetenc učiteljev ter tesnejšimi stiki med šolami in širšo skupnostjo. Vendar je v številnih državah članicah prišlo do sistemskih pomanjkljivosti ter vsesplošnega pomanjkanja pripravljenosti in virov za prehod na drugačen pristop k poučevanju in učenju, kar je razkrilo in še poglobilo obstoječe neenakosti, vrzeli in potrebe². Sistemi izobraževanja in usposabljanja se morajo na to odzvati in tudi izboljšati svojo odpornost, da bodo v prihodnje bolje obvladovali spreminjajoče se okoliščine in se nanje prilagodili.

¹ Sklepi Sveta o boju proti krizi zaradi covida-19 v izobraževanju in usposabljanju, UL C 212 I, 26.6.2020, str. 9.

² Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2021) 219 final, del 1, stran 6 (opomba 2).

2. V Sklepih Sveta o boju proti krizi zaradi covid-19 v izobraževanju in usposabljanju so države članice pozvane, naj „znova omogočijo učenje in poučevanje v živo“, poleg tega pa naj zagotovijo „učenje na daljavo ter digitalno in kombinirano učenje“, pri tem pa namenijo „dodatno pozornost zagotavljanju enakih možnosti“. V Sklepih Sveta o digitalnem izobraževanju v evropskih družbah znanja³ je Komisija pozvana, naj „v tesnem sodelovanju z državami članicami in ob opiranju na dokaze nadalje ukrepa“ na podlagi zgoraj navedenih sklepov, „da bi na ravni Unije dosegli skupno razumevanje pristopov, ki omogočajo učinkovite, vključujoče in interaktivne učne procese na daljavo“.
3. V akcijskem načrtu za digitalno izobraževanje 2021–2027 je opisana vizija Evropske komisije o visokokakovostnem, vključujočem in dostopnem digitalnem izobraževanju v Evropi. Akcijski načrt je poziv k ukrepanju za boljše sodelovanje na evropski ravni, da bi iz pandemije COVID-19 pridobili koristna spoznanja in bi sisteme izobraževanja in usposabljanja pripravili za digitalno dobo. V njem je poudarjen potencial tehnologije, da omogoči bolj dostopno, prilagodljivo in posamezniku prilagojeno učenje, ki je osredotočeno na učence in dijake. Namen akcijskega načrta je obravnavati neenakosti v izobraževanju in usposabljanju v primeru pomanjkljivih digitalnih znanj, spretnosti in kompetenc, pomanjkljivega dostopa do ustreznih orodij in nezanesljive spletne povezljivosti. Poudarjena je potreba po krepitevi digitalne zmogljivosti v sistemih izobraževanja in usposabljanja.

³ UL C 415, 1.12.2020, str. 22.

4. Spodbujanje razvoja kompetenc je eden izmed ciljev evropskega izobraževalnega prostora, v katerem bi se lahko v celoti izkoristile „možnosti izobraževanja in kulture kot gonilne sile za ustvarjanje delovnih mest, socialno pravičnost, aktivno državljanstvo, pa tudi kot sredstvo za izražanje identitete Evrope v vsej njeni raznolikosti“⁴. V Resoluciji Sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030)⁵ je navedeno, da je glavni cilj evropskega sodelovanja v izobraževanju in usposabljanju podpora nadaljnjemu razvoju sistemov izobraževanja in usposabljanja v državah članicah, katerih cilj je zagotoviti osebni, socialni in poklicni razvoj vseh državljanov ob spodbujanju demokratičnih vrednot, enakosti, socialne kohezije, aktivnega državljanstva in medkulturnega dialoga, pa tudi trajnostno gospodarsko blaginjo, zeleni in digitalni prehod ter zaposljivost.
5. Prvo načelo evropskega stebra socialnih pravic⁶ je, da ima vsakdo pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, da lahko ohrani in pridobi znanja in spretnosti, ki mu omogočajo polno udeležbo v družbi in uspešno obvladovanje prehodov na trgu dela. V skladu z načelom 11 stebra imajo otroci iz prikrajšanih okolij pravico do posebnih ukrepov za izboljšanje njihovih možnosti. Učinkovito izvajanje teh načel je v veliki meri odvisno od odločnosti in ukrepov držav članic. Ukrepanje na ravni EU lahko dopolnjuje nacionalne ukrepe in Komisija je svoj prispevek predstavila v akcijskem načrtu za evropski steber socialnih pravic⁷.

⁴ Dok. COM(2017) 673 final.

⁵ UL C 66, 26.2.2021, str. 1.

⁶ UL C 428, 13.12.2017, str. 10.

⁷ Dok. COM(2021) 102 final.

6. Program znanj in spretnosti za Evropo⁸ opredeljuje ukrepe, ki posameznikom in podjetjem pomagajo razvijati širša in boljša znanja in spretnosti s krepitvijo trajnostne konkurenčnosti in odpornosti za odzivanje na krize na podlagi spoznanj, pridobljenih med pandemijo COVID-19, predlaga pa tudi spodbujanje izobraževanja na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike v okviru ukrepov na področju raziskav in inovacij.
7. V Priporočilu Sveta o vzpostavitvi evropskega jamstva za otroke⁹ so države članice pozvane, naj pomoči potrebnim otrokom (tj. otrokom, ki jih ogroža revščina ali socialna izključenost) zagotovijo učinkovit in brezplačen dostop do izobraževanja in šolskih dejavnosti. Strategija EU o otrokovih pravicah¹⁰ vsebuje poziv k oblikovanju vključujočega, kakovostnega izobraževanja.
8. V hitro spreminjajočem se in tesno povezanem svetu vsakdo potrebuje širok nabor kompetenc, ki jih mora nenehno razvijati skozi vse življenje. S ključnimi kompetencami, kakor so opredeljene v evropskem referenčnem okviru ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje¹¹, naj bi postavili temelje za doseganje enakopravnejših in bolj demokratičnih družb. Te ključne kompetence so odziv na potrebo po vključujoči in trajnostni rasti, socialni koheziji in nadaljnjemu razvoju demokratične kulture.

⁸ Dok. COM(2020) 274 final.

⁹ UL L 223, 22.6.2021, str. 14.

¹⁰ Dok. COM(2021) 142 final.

¹¹ UL C 189, 4.6.2018, str. 7.

9. V Priporočilu Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje¹² je navedeno, da se razvoj kompetenc olajša s spodbujanjem različnih učnih pristopov in okolij, vključno z ustrežno rabo digitalnih tehnologij; zagotavljanjem podpore pedagoškim delavcem in drugim deležnikom, ki podpirajo učne procese, vključno z družinami; podpiranjem in nadaljnjim razvojem ocenjevanja in vrednotenja ključnih kompetenc, pridobljenih v različnih okoljih, ter krepitevijo sodelovanja znotraj izobraževanja ter med izobraževanjem, usposabljanjem in učenjem na vseh ravneh in na različnih področjih.
10. V Priporočilu Sveta o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (PIU) za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost¹³ je predlagana prenovljena vizija politike EU na področju PIU, ki vključuje digitalizacijo navedenega področja in uporabo kombiniranega učenja. V izjavi iz Osnabrücka o poklicnem izobraževanju in usposabljanju kot dejavniku okrevanja in pravičnega prehoda na digitalno in zeleno gospodarstvo je navedeno, da ima lahko digitalno učenje pomembno in dopolnilno vlogo¹⁴.
11. V Sklepih Sveta o evropskih učiteljih in mentorjih za prihodnost¹⁵ je priznано, da so učitelji, mentorji in vodstva šol nepogrešljivo gonilo izobraževanja in usposabljanja ter bi morali biti vključeni v oblikovanje politik na področju izobraževanja in usposabljanja, imeti pa bi morali tudi avtonomijo pri uporabi teh politik v praksi, poleg tega pa potrebujejo podporo celovitega pristopa k začetnemu izobraževanju, uvajanju in stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju.

¹² UL C 189, 4.6.2018, str. 1.

¹³ UL C 417, 2.12.2020, str. 1.

¹⁴ Potrjena 30. novembra 2020.

¹⁵ UL C 193, 9.6.2020, str. 11.

12. Pandemija je še okrepila že dolgo trajajočo zaskrbljenost glede fizične, duševne in čustvene dobrobiti otrok in mladih. Vsem otrokom in mladim bi bilo treba zagotoviti vso podporo, ki jo potrebujejo za zdrav in aktiven življenjski slog¹⁶, jih spodbujati pri vseživljenjskih pozitivnih navadah in jim omogočiti, da sodelujejo v različnih športnih in drugih fizičnih aktivnostih, s katerimi krepijo motorične sposobnosti ter izboljšujejo duševno in čustveno dobrobit. Otroci in mladi potrebujejo tudi podporo za duševno in čustveno dobrobit pri učenju, med drugim pri izvajanju učnih zadolžitev v zahtevnih okoliščinah ter pri razumevanju varnega in odgovornega vedenja na spletu¹⁷. Podporo potrebujejo tudi tisti učenci in dijaki, ki dlje časa preživijo brez podpore družine, vrstnikov ali šolskega osebja. Pomembno je tudi opredeliti področja, kjer so potrebne izboljšave in ukrepi, s katerimi bi nadomestili to, kar je bilo izgubljeno pri učenju, ter ublažili negativne učinke na dobrobit učencev in dijakov.
13. Čeprav se v celoti zavedamo pomena učenja v živo, lahko učenje na različne načine in v različnih okoljih, med drugim v šoli, doma, na prostem, v kulturnih objektih, na delovnem mestu in v digitalnih okoljih, otroke in mlade motivira, da razširijo razvoj kompetenc. Tako lažje razumejo pomen formalnega izobraževanja in usposabljanja za njihovo življenje v družbi, kar jih motivira, da se v večji meri aktivno vključijo v reševanje lokalnih in globalnih izzivov, na primer tistih, ki so povezani s trajnostnostjo, okoljem in podnebnimi spremembami.

¹⁶ Evropska komisija na ravni EU na primer začenja pobudo „HealthyLifestyle4All“ (Zdrav življenjski slog za vse) v obliki dveletne kampanje, katere cilj je povezati šport in aktivni življenjski slog z zdravstveno, prehransko in drugimi politikami.

¹⁷ Glej poročilo Skupnega raziskovalnega središča z naslovom *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets* (Di Pietro, G., Biagi, F., Dinis Mota Da Costa, P., Karpinski, Z. and Mazza, J., 2020).

14. Izobraževanje je temeljna človekova pravica in otrokova pravica. Dostop do izobraževanja mora biti zagotovljen ne glede na okolje, v katerem poteka (šola, drugi prostori, učenje na daljavo ali kombinacija obojega), in ne glede na različne osebne in socialne okoliščine učencev oziroma dijakov. Vrednost učenja v šoli in učenja v živo je v celoti priznana, vendar pa so pristopi kombiniranega učenja tudi v nepandemskih razmerah priložnost za izboljšanje kakovosti, relevantnosti in vključujočnosti izobraževanja in usposabljanja, na primer za zagotavljanje boljših možnosti za učenje na podeželskih in oddaljenih območjih, tudi v najbolj oddaljenih regijah in otoških skupnostih, ter za druge učence oziroma dijake, ki šole morda (začasno) ne obiskujejo redno: za otroke pripadnikov potujočih skupnosti ali potujočih delavcev; mlade oskrbovalce, tiste, ki imajo zdravstvene težave ali ki prebivajo v bolnišnicah ali varstvenih zavodih, tiste, ki trenirajo na vrhunski ravni, in tiste, ki so vključeni v poklicno izobraževanje in usposabljanje ali opravljajo plačano delo. Vsa okolja in orodja bi morala biti enako dostopna manjšinam, otrokom in mladim s posebnimi potrebami in iz socialno-ekonomsko prikrajšanih okolij ter ne bi smela voditi v diskriminacijo ali segregacijo.
15. S pristopi kombiniranega učenja se prepoznava pomen šole kot skupnega prostora za osebno in družbeno interakcijo, kar je pomemben del učenja, saj omogoča razumevanje in osmišljanje sveta. Pri tem sta pomembna arhitekturna zasnova šole in zasnova šolskega prostora.
16. Pristopi kombiniranega učenja lahko zaradi različnih učnih zadolžitev in orodij, ki jih vključujejo, okrepijo širok razvoj kompetenc. Uporaba digitalne tehnologije, vključno s povezovanjem naprav prek spleta, lahko olajša interakcijo z drugimi učenci oziroma dijaki, učnimi programi in drugimi viri informacij ter podpira učenje v živo in učenje v različnih okoljih. Pristopi kombiniranega učenja lahko olajšajo tudi pridobivanje digitalnih kompetenc in kompetenc za upravljanje podatkov. Dopolnilna uporaba znanstvene opreme, odprtih izobraževalnih virov, pripomočkov za ustvarjanje, stvarnih predmetov (ki jih najdemo in uporabljamo v vsakdanjem življenju), objavljenih besedil ter pripomočkov za pisanje in vizualno umetnost lahko spodbudi ustvarjalnost in osebno izražanje, tako samostojno kot v sodelovanju z drugimi.

17. Pristopi kombiniranega učenja zahtevajo skladen sistemski pristop, da se ustvarijo omogočiteni pogoji. To zajema vključitev oseb s strokovnim znanjem z različnih področij in spodbujanje sodelovanja s skupnostjo, kar krepi občutek soodgovornosti za razvoj otrok in mladih. Učinkovitost sistematičnih ukrepov za podporo pristopom kombiniranega učenja bo odvisna tudi od udejanjanja in podpiranja razmerij med različnimi elementi ekosistema, med lokalnimi, regionalnimi in nacionalnimi organi za izobraževanje in usposabljanje, industrijo izobraževalnih virov (ki zagotavlja tehnologijo, založništvo in drugo opremo za učne načrte), raziskovalnimi institucijami ter institucijami za izobraževanje in usposabljanje, skupnostmi, civilnodružbenimi organizacijami in pobudami, pa tudi družinami ter samimi učenci in dijaki, ne glede na njihove potrebe in raven sposobnosti.
18. Pristopi kombiniranega učenja so splošno uveljavljena praksa v začetnem poklicnem izobraževanju in usposabljanju¹⁸, vendar so omejitve med pandemijo postavile pred preizkušnjo zmogljivost institucij in organizacij, da zagotovijo učenje skozi delo ter ohranijo komunikacijo z vodji usposabljanj in mentorji, kar je vplivalo na zagotavljanje poklicnega usposabljanja z delom in vajeništva. Zmanjšanje dostopa do praktičnih izkušenj je še poudarilo znano dejstvo, da je treba v poklicnem izobraževanju in usposabljanju izkoristiti digitalne tehnologije, vključno z digitalnimi napravami in učnimi platformami, e-mapami ter obogateno in virtualno resničnostjo za simulacije. Povečalo pa je tudi potrebo po razumevanju in usklajevanju uporabe digitalnih tehnologij za učenje v različnih okoljih (npr. v šoli ali med prakso) pri pripravi učencev in dijakov na življenje in prihodnji trg dela.

¹⁸ Začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje se običajno izvaja na višji sekundarni in posekundarni ravni, preden dijaki vstopijo v delovno življenje. Poteka bodisi v šolskem okolju (v glavnem v učilnici) bodisi v delovnem okolju, kot so centri za usposabljanje in podjetja, kar je odvisno od nacionalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja ter od gospodarskih struktur.

19. Pomembnost in relevantnost neformalnega učenja sta jasno razvidna iz izkušenj, pridobljenih z mladinskim in prostovoljskim delom ter sodelovanjem v kulturnih dejavnostih, vključno z množičnim športom. Neformalno učenje ima pomembno vlogo pri podpiranju razvoja bistvenih medosebnih, komunikacijskih, kognitivnih in osebnih znanj in spretnosti, med katere spada tudi ustvarjalnost, ki so mladim v pomoč pri vstopanju v odraslost, aktivno državljanstvo in delovno življenje¹⁹. Za opredelitev novih načinov učenja je potrebno tudi boljše sodelovanje med formalnimi in neformalnimi učnimi okolji²⁰.
20. To priporočilo v celoti spoštuje načeli subsidiarnosti in sorazmernosti. V njem je prepoznano, da se stopnja avtonomije institucij za izobraževanje in usposabljanje med državami članicami zelo razlikuje. V nekaterih državah članicah imajo institucije za izobraževanje in usposabljanje, institucije za izobraževanje učiteljev, pa tudi učitelji in mentorji visoko stopnjo avtonomije. Priporočilo se bo izvajalo glede na nacionalne okoliščine.

¹⁹ Sklepi Sveta o vlogi mladinskega dela v podporo mladim pri razvoju bistvenih življenjskih spretnosti, ki so jim v pomoč pri uspešnem vstopanju v odraslost, dejavno državljanstvo in delovno življenje (UL C 189, 15.6.2017, str. 30).

²⁰ Sklepi Sveta o povečanju vloge množičnega športa pri razvoju prečnih veščin, zlasti med mladimi (UL C 172, 27.5.2015, str. 9).

Ob upoštevanju naslednje opredelitve „kombiniranega učenja“:

za namene tega priporočila kombinirano učenje v formalnem izobraževanju in usposabljanju zajema različne pristope, ko šole (v primarnem in sekundarnem izobraževanju, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem), učitelji in mentorji ali učenci in dijaki uporabljajo več kot en pristop k učnemu procesu:

- kombiniranje šolskih prostorov in drugih fizičnih okolij zunaj šolskih prostorov (v katerih so skupaj z učiteljem/mentorjem ali pa so od njega prostorsko in/ali časovno ločeni med izobraževanjem na daljavo);
- kombiniranje različnih učnih orodij, ki so lahko digitalna (tudi spletna) in nedigitalna.

Učitelji, mentorji in šole bodo po svoji strokovni pedagoški presoji izbrali in omogočili uporabo teh pristopov v okviru zanimivih in učinkovitih učnih zadolžitev, ki prispevajo k širokemu razvoju kompetenc in so primerni za starost, sposobnosti in okoliščine učencev oziroma dijakov ter pričakovane učne rezultate.

Učenje v *drugih fizičnih okoljih* lahko, na primer, na eni strani pomeni učenje: doma ali v bolnišnici (v primeru bolnih ali poškodovanih otrok); na drugi strani pa učenje v kulturnih in spominskih ustanovah; na kmetijah, v podjetjih in na drugih delovnih mestih; v naravi in na prostem; v športnih in mladinskih objektih.

Učenje na daljavo je opredeljeno kot učenje, pri katerem je učitelj/mentor prostorsko in/ali časovno ločen od učenca oziroma dijaka, pri čemer se upoštevajo nacionalne okoliščine.

Spletno učenje je opredeljeno kot učenje z uporabo digitalne tehnologije, ki povezuje različne naprave in omogoča interakcijo med učencem oziroma dijakom in učitelji, mentorji in drugim pedagoškim osebjem ali drugimi učenci oziroma dijaki, ki je namenjena pridobivanju učnih vsebin ali drugih informacij za izpolnitev ciljev učnih programov.

Digitalna učna orodja so lahko, na primer: pametne table in projektorji za sodelovanje v učilnicah; mobilne naprave, tablični in prenosni računalniki z aplikacijami za načrtovanje, raziskovanje in skupne dejavnosti; televizijski in radijski sprejemniki za spremljanje programov ter orodja za virtualno in obogateno resničnost ter aplikacije za izboljšano interakcijo. Digitalna učna orodja niso nujno vedno povezana z internetom.

DRŽAVAM ČLANICAM PRIPOROČA, NAJ:

1. na podlagi spoznanj, pridobljenih med krizo zaradi COVID-19, podprejo okrevanje in pripravljenost sistemov izobraževanja in usposabljanja, tako da odpravijo posledice pandemije za učence in dijake, učitelje, mentorje in druge pedagoške delavce, razvijejo dolgoročneje strateške pristope h kombiniranemu učenju ter na podlagi uspešnih inovacij, uvedenih ali preizkušenih med pandemijo, izmenjajo in razširijo dobre prakse v skladu z načeli, določenimi v tem priporočilu²¹. Te inovacije ne nadomeščajo temveč dopolnjujejo učenje v šoli in učenje v živo;

²¹ Okvir za kombinirano učenje, predstavljen v delovnem dokumentu služb Komisije SWD (2021) 219 final, je lahko podlaga za specifične ukrepe, prilagojene razmeram v posameznih državah.

2. razmislijo o naslednjih ukrepih v podporo učencem in dijakom:

kot neposreden odgovor na krizo:

- a) zagotavljanje dodatnih priložnosti za učenje in ciljno usmerjene podpore učencem in dijakom, da bi tako nadomestili to, kar je bilo izgubljeno pri učenju zaradi zaprtja šol in omejitev učenja v živo, zlasti tistim, ki imajo učne težave ali posebne učne potrebe, so iz prikrajšanih skupin ali so bili drugače prizadeti zaradi motenega šolanja in usposabljanja. To lahko vključuje na primer okrepljeno individualizirano podporo in osebno tutorstvo, sisteme mentorstva (vključno z mentorstvom sošolcev), vključujoče učne skupnosti, dodatne učiteljske vire, dodeljene razredom (npr. skupno poučevanje), večjo svetovalno podporo, dodaten čas za učenje med šolskim letom in/ali počitnicami ter dostop do dodatnih učnih okolij, kot so javne knjižnice in skupnostni prostori, ter do obšolskih storitev s pedagoško podporo;
- b) dajanje prednosti fizični in duševni dobrobiti učencev in dijakov ter njihovih družin. Del tega so lahko: krepitev psihološke podpore in priprava smernic za duševno zdravje; vključitev politik za dobrobit učencev in dijakov ter politik proti ustrahovanju med šolske cilje; postopki spremljanja in zagotavljanja kakovosti (v okviru rednega zagotavljanja kakovosti ali dela šolske inšpekcije ali pa v okviru specifičnih ocenjevanj razmer v šoli v kontekstu pandemije); dodeljevanje namenskega osebja ali lajšanje dostopa do usposobljenih strokovnjakov in storitev za duševno zdravje in podporo;

- c) krepitev razvoja digitalnih veščin in kompetenc vseh učencev in dijakov ter njihovih družin, ob upoštevanju digitalnega razkoraka in digitalne vrzeli med spoloma ter hkratnem odpravljanju vseh stereotipov in pristranskosti, tudi spolnih stereotipov in spolnih pristranskosti, pa tudi krepitev digitalne zmogljivosti sistemov za izobraževanje in usposabljanje, in sicer s spodbujanjem naložb v razpoložljive naprave in povezljivost na ravni šole in skupnosti ter z zagotavljanjem priložnosti za izboljšanje digitalnih znanj, spretnosti in kompetenc, med drugim z uporabo komunikacijske tehnologije za samostojno in sodelovalno učenje ter za samoocenjevanje, kar naj bi izboljšalo nadaljnje učenje. Izvajanje naložb in reform, predvidenih v nacionalnih načrtih ter v načrtih na podlagi mehanizma za okrevanje in odpornost zagotavlja, da lahko vsi učenci in dijaki dostopajo do potrebne opreme in priložnosti za učenje;

v podporo okrevanju in dolgoročnejši pripravljenosti izobraževanja in usposabljanja:

- d) s preučitvijo načinov za razvoj pristopov kombiniranega učenja v primarnem in sekundarnem izobraževanju, tudi poklicnem izobraževanju in usposabljanju, ki bi koristili vsem učencem in dijakom, ter zagotovitev trajnega pozitivnega učinka na poučevanje in učenje, prilagojeno starosti, sposobnostim, posebnim potrebam ter učnim ciljem učencev in dijakov, pri čemer se v celoti upošteva vrednost učenja v šoli in v živo. Del tega bi lahko bili krepitev razvoja in vključevanje različnih učnih orodij, da se zagotovijo priložnosti za raziskovanje in izražanje, vključno z razvojem znanstvene, digitalne in medijske pismenosti; podpiranje učenja, ki združuje različna okolja za bogatejše učne izkušnje; ustvarjanje primernega ravnovesja med učenjem, ki ga vodita učitelj in učenec oziroma dijak, na eni strani ter sodelovalnim in samostojnim učenjem na drugi strani; preizkušanje učnih metod, da bi nove priložnosti postale privlačne ter bi se učencem in dijakom ter učiteljem zagotovile boljše učne rešitve;

- e) uporaba pristopov kombiniranega učenja kot načina, ki podpira dobrobit, avtonomijo učencev in dijakov ter posamezniku prilagojeno učenje (pri čemer se upoštevajo starost, sposobnosti in posebne učne potrebe učencev in dijakov) ter razvoj njihove „osebne, družbene in učne kompetence“ (ena od osmih „ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje“²², ki je nadalje razvita v pobudi Komisije za evropski okvir LifeComp²³);
3. razmislijo o naslednjih ukrepih v podporo učiteljem in mentorjem:

kot neposreden odgovor na krizo:

- a) podpora samoocenjevanja učiteljev pri uporabi digitalnih tehnologij ter tečajev izpopolnjevanja in drugih oblik poklicnega učenja za učitelje in mentorje, da bi jim pomagali pri uporabi in vključevanju digitalnih programov in orodij v proces poučevanja²⁴. Z razvojem in razširjanjem spletnih in fizičnih pedagoških modulov in virov, da bi učiteljem in mentorjem pomagali njihove učne metode in prakse prilagoditi pristopom kombiniranega učenja²⁵ na podlagi njihovih izkušenj in povratnih informacij ter z njimi sodelovali pri uporabi novih orodij in gradiv, tudi glede tega, kako varno in etično delovati v digitalnem okolju in kako pri tem podpirati učence;

²² Priporočilo Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (UL C 189, 4.6.2018, str. 1).

²³ Okvir LifeComp vsebuje tri medsebojno prepletena področja kompetenc: „osebno“, „družbeno“ in „učno“. Vsako področje vključuje tri kompetence: samoučenje, prožnost, dobrobit (osebno področje); empatijo, sporazumevanje, sodelovanje (družbeno področje); razvojno miselnost, kritično mišljenje in upravljanje učenja (učno področje). Kompetence iz okvira LifeComp se uporabljajo na vseh področjih življenja in se lahko pridobivajo skozi vse življenje s formalnim, priložnostnim in neformalnim izobraževanjem. <https://ec.europa.eu/jrc/en/lifecomp>

²⁴ Evropska komisija je 5. oktobra 2021 uvedla novo orodje SELFIE za učitelje, ki ga bodo lahko učitelji uporabljali pri načrtovanju razvoja svojih digitalnih kompetenc.

²⁵ Platforma School Education Gateway že vključuje nekaj virov za kombinirano učenje, namenjenih učiteljem in mentorjem.

- b) večji poudarek na dobrobiti in kakovosti poklicnega življenja učiteljev in mentorjev, vodstvenih delavcev šol in drugega pedagoškega osebja, da se ublaži stres in prepreči izgorelost. Sem lahko sodijo: lajšanje dostopa do usposobljenih strokovnjakov in storitev na področju duševnega zdravja in podpore; spodbujanje razvoja in/ali organizacije medsebojne podpore za ublažitev stresa; zagotavljanje več priložnosti za usposabljanje na področju odpornosti/duševne dobrobiti v programih začetnega izobraževanja in stalnega strokovnega razvoja učiteljev;

podprejo okrevanje in dolgoročnejšo pripravljenost učiteljev in mentorjev:

- c) vključitev pristopov kombiniranega učenja v programe začetnega izobraževanja²⁶ in stalnega strokovnega razvoja²⁷ učiteljev, da bi pedagoško osebje po potrebi lažje prilagodilo zasnovano učenja svojim strokovnim okvirom in bilo usposobljeno za podpiranje učenja z različnimi notranjimi in zunanjimi okolji, orodji in zadolžitvami;
- d) zagotovitev dostopa do centrov strokovnega znanja in ustreznih virov za usmerjanje in krepitev pristopov kombiniranega učenja. S podpiranjem zaposlenih na področju izobraževanja in usposabljanja, da razvijejo pristope kombiniranega učenja v svojih specifičnih okoliščinah, in sicer z izmenjavami osebja in vzajemnim učenjem, ustvarjanjem trdnih šolskih skupin s sodelovalnim učenjem, mrežami, sodelovalnimi projekti in izkustvenimi skupnostmi;
- e) razvoj smernic glede novih pristopov k ocenjevanju in zaključnemu preverjanju znanja, tudi prek spleta, z ustreznimi orodji za formativno preverjanje in sumativno ocenjevanje, ki so primerna za različne ravni ter izobraževalna okolja in okolja usposabljanja;

²⁶ Obdobje formalnega študija, v katerem pridobijo priznano izobrazbo in se zaposlijo kot učitelji. Običajno ga ponujajo pedagoške smeri na univerzah ali neodvisne institucije za izobraževanje učiteljev (glej glosar v delovnem dokumentu služb Komisije SWD (2021) 219 final).

²⁷ Učenje, ki se ga posamezniki udeležijo na kateri koli stopnji poklicne kariere, da bi izboljšali svoje delo (glej glosar v delovnem dokumentu služb Komisije SWD (2021) 219 final).

- f) spodbujanje pedagoškega osebja k sodelovanju v raziskovalnih projektih in raziskavah, med drugim pri preskušanju uporabe nalog v drugih učnih okoljih in uporabi digitalne tehnologije v podporo procesom poučevanja in učenja;
4. podprejo šole tako, da razmislijo o naslednjih ukrepih:

kot neposreden odgovor na krizo:

- a) zagotovitev orodij in virov za pristope kombiniranega učenja ter smernic za šole glede učinkovite uporabe teh orodij in virov²⁸;
- b) mobilizacija ali zaposlitev dodatnega osebja, da se po možnosti omogoči več časa za individualno podporo pri šolskih in obšolskih dejavnostih;
- c) podpiranje učinkovitih partnerstev za infrastrukturo in vire med različnimi izvajalci izobraževanja in usposabljanja, med drugim z lokalnimi in regionalnimi oblastmi, podjetji, strokovnimi združenji, zavodi s področja umetnosti, kulturne dediščine, športa, narave, visokošolskega izobraževanja in raziskav, civilno družbo, industrijo izobraževalnih virov (vključno s tehnologijo, založništvom in drugo opremo za učne načrte) ter raziskavami v izobraževanju;
- d) podpiranje šol pri spremljanju in samoocenjevanju njihovih strategij in praks vključevanja v zvezi s pristopi kombiniranega učenja ter pri sprejemanju ukrepov, potrebnih za odpravo pomanjkljivosti, vključno z uporabo orodij EU²⁹;
- e) izboljšanje razumevanja staršev, zakonitih skrbnikov in družin glede učnih okolij, orodij in nalog, s sistematičnim komuniciranjem in usmerjanjem, brez ustvarjanja dodatnih bremen zanje;

²⁸ Orodje SELFIE lahko zagotovi podporo šolam, da razmislijo in zberejo dokaze o svojih trenutnih razmerah in potrebah. Gre za modularno orodje, ki ga lahko posamezna šola prilagodi, da upošteva svoje konkretne okoliščine.

²⁹ Evropska zbirka orodij za šole o „Spodbujanju vključujočega izobraževanja in boj proti osipništvu“ šolam ponuja številne vire in praktične primere ter orodje za samoocenjevanje.

podprejo dolgoročnejše okrevanje in izboljšajo zmogljivosti za organizacijske spremembe:

- f) z naložbami v visokohitrostno internetno povezljivost v v šolskih prostorih in okoljih učenja na daljavo, od katere je odvisno spletno učenje, skupaj z načrti za vzdrževanje in posodobitev tehnične infrastrukture;
- g) po možnosti ter v skladu z nacionalno in regionalno zakonodajo in okoliščinami z omogočanjem ustrezne ravni avtonomije za odločanje na ravni šole (upravni odbori šol, ravnatelji, vodstveni delavci), da se omogočijo inovacije, odzivnost ter prilagajanje lokalnim in regionalnim potrebam;
- h) s podpiranjem vodstvenih delavcev šol, ki so ključni pri izvajanju organizacijskih sprememb in stalnega izboljševanja, z namenskim strokovnim izpopolnjevanjem in smernicami za njihove vloge; s podpiranjem šol ter z njimi povezanih izvajalcev izobraževanja in usposabljanja pri razmisleku o pristopih kombiniranega učenja v okviru strateškega načrtovanja in procesov izboljšanja šol, ki lahko vključujejo uporabo orodij za samoocenjevanje;
- i) s podpiranjem dialoga in mreženja med različnimi deležniki, tudi družinami, vključenimi v učenje v šoli in drugih fizičnih okoljih ter učenje na daljavo, da bi se iz različnih virov pridobile povratne informacije in zamisli za prihodnji razvoj. To bi moralo vključevati tudi dialog, smernice in strategije za zaščito varnosti otrok in mladih ter zagotavljanje zaupnosti in varstva njihovih podatkov ter njihove varnosti in zasebnosti v digitalnem svetu;
- j) po možnosti tako, da se uporabi del notranjega in/ali zunanjega pregleda in mehanizmov za zagotavljanje kakovosti šole za kombinacijo učnih okolij in orodij, z vključevanjem evalvacij drugih izvajalcev, ki niso del šole, ali evalvacij, ki se izvedejo prek njih;

5. v celoti izkoristijo sredstva EU in strokovno znanje za reforme in naložbe v infrastrukturo, orodja in pedagogiko, da se okrepi odpornost in pripravljenost šol na prihodnost, še posebej programa Erasmus+, mehanizma za okrevanje in odpornost, Evropskega socialnega sklada plus, Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), programa za digitalno Evropo, programa Obzorje Evropa in Instrumenta za tehnično podporo;
6. vlagajo v raziskave ter spremljanje in evalvacija izzivov na področju politik ter vplivov teh pobud na izobraževalni ekosistem, da bi se gradilo na pridobljenih spoznanjih in prispevalo k prihodnji reformi politike, tudi na podlagi izkušenj učencev in dijakov ter zbranih podatkov, če so ti na voljo, da bi razvili dobre prakse in po meri prilagojene rešitve umetne inteligence za izboljšane učne programe;
7. sprejmejo ukrepe in spremljajo izvajanje tega priporočila v skladu z nacionalnimi in regionalnimi sistemi izobraževanja in usposabljanja. Po potrebi upoštevajo vse ukrepe, ki podpirajo pristope kombiniranega učenja v nacionalnih akcijskih načrtih za izvajanje evropskega jamstva za otroke.

POZIVA KOMISIJO, NAJ OB USTREZNEM UPOŠTEVANJU SUBSIDIARNOSTI IN NACIONALNIH OKOLIŠČIN:

1. podpre izvajanje tega priporočila, tako da olajša vzajemno učenje in izmenjave med državami članicami in vsemi zadevnimi deležniki, pod pogojem, da se oblikujejo in nadalje razvijajo ukrepi, in sicer s:
 - i) strateškim okvirom za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju pri uresničevanju evropskega izobraževalnega prostora in širše (2021–2030)³⁰;
 - ii) novim evropskim vozliščem za digitalno izobraževanje in novim strukturiranim dialogom z državami članicami, ki bo vzpostavljen v skladu z akcijskim načrtom za digitalno izobraževanje 2021–2027, da se podpre medsektorsko sodelovanje na področju digitalnega izobraževanja;
 - iii) spletnimi platformami in skupnostmi EU za izobraževanje in usposabljanje, vključno s platformama School Education Gateway in eTwinning ter evropsko zbirko orodij za šole „Spodbujanje vključujočega izobraževanja in boj proti osipništvu“;
2. v sodelovanju z državami članicami podpre razvoj virov, ki se lahko uporabljajo prostovoljno, na primer:
 - i) z dokazi podprte smernice o zasnovi učenja in organizacijski praksi šol v okviru pristopov kombiniranega učenja, med drugim o morebitnih digitalnih orodjih, pristopih k ocenjevanju in vrednotenju učenja ter varstvu podatkov, zasebnosti in varnosti na spletu;
 - ii) ustvarjanje in izmenjavo visokokakovostnih digitalnih izobraževalnih vsebin, pri čemer se preuči tudi potencial evropskega okvira za vsebine digitalnega izobraževanja, ki ga trenutno razvija Komisija;

³⁰ UL C 66, 26.2.2021, str. 1.

3. podpre priložnosti za strokovni razvoj in učenje učiteljev, vodij usposabljanja in drugega pedagoškega osebja, in sicer:
 - i) s spodbujanjem prosto dostopnih množičnih spletnih tečajev (MOOC) o pristopih kombiniranega učenja za učitelje, mentorje, vodstvene delavce šol in vodje usposabljanj za učitelje, ki jih gosti platforma School Education Gateway, ter vsesplošne uporabe teh tečajev za pedagoško osebje v šolah;
 - ii) z izmenjavo dobrih praks na področju izmenjav osebja, projektov in mrež v okviru programa Erasmus+, projektov in mrež, med drugim prek spletne skupnosti eTwinning, prihodnjih učiteljskih akademij Erasmus+ in centrov poklicne odličnosti;
 - iii) s spodbujanjem novega spletnega orodja SELFIE za učitelje, da bodo lažje razmislili o svojih digitalnih kompetencah in načrtovali nadaljnje izboljšave. To temelji na orodju SELFIE za digitalno načrtovanje za celotno šolo, ki lahko podpre učinkovite pristope kombiniranega učenja, tudi na področju PIU;
4. sodeluje z vsemi deležniki, tudi ponudniki programske in strojne opreme, pri načinih za izboljšanje digitalne infrastrukture in orodij ter njihove uporabe v zvezi z izobraževanjem in usposabljanjem, poleg tega pa poudarja pomen zaupnosti in varstva podatkov v zvezi s tem;
5. podpre pobude za nadaljnji razvoj in spodbujanje vključujočega in enakopravnega kakovostnega izobraževanja ter priložnosti za vseživljenjsko učenje za vse, predvsem v zvezi z vključevanjem učencev in dijakov, katerih specifične okoliščine vplivajo na njihov dostop do posameznih učnih okolij in orodij, in vključevanjem tistih, ki potrebujejo ciljno usmerjeno podporo v učnem procesu;

6. še naprej podpira države članice pri izvajanju reform za izboljšanje kakovosti in vključujočnosti izobraževalnih sistemov in sistemov usposabljanja ter podpre njihovo digitalno pripravljenost v skladu s cilji akcijskega načrta za digitalno izobraževanje 2021–2027;
7. obravnava razvoj pristopov kombiniranega učenja v primarnem in sekundarnem izobraževanju, vključno s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem v okviru rednih poročil o napredku evropskega izobraževalnega prostora ter akcijskega načrta za digitalno izobraževanje 2021–2027.

V Bruslju,

*Za Svet
predsednik*
